

شام آخر مجلس دهم

در آخرین روزهای مجلس دهم طرح اصلاح قانون انتخابات تصویب شد، این طرح علاوه بر اشکالات جدی جبران رصلاحیت برخی نماینده‌ها در انتخابات اخیر است

سوم اردیبهشت‌ماه و تنها در فاصله یک‌ماه مانده به پایان دوره دهم مجلس شورای اسلامی، نمایندگان پارلمان به‌طرحی رای دادند که به‌موجب آن اصلاح برخی قوانین انتخابات مجلس شورای اسلامی با قید دو فوریت در دستور کار جلسه علنی مجلس قرار می‌گرفت. این دو فوریت باعث شد تا مفاد این طرح ۱۰ ماده‌ای در صحن علنی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و به‌تصویب نمایندگان برسد. تدوین و ورود پرسرعت این طرح به‌صحن علنی با قید دو فوریت، بحث‌های زیادی را در فضای سیاسی کشور به‌دنبال داشت، از یک‌سو برخی نمایندگان مجلس مدافع تصویب آن هستند و از سوی دیگر برخی نمایندگان مجلس و اعضای شورای نگهبان در نقش منتقد حاضر شده‌اند.

طرحی نحیف و ناقص در قیاس با طرح سال گذشته

قبیل از پرداختن به متن و فرامتن این طرح که بحث‌های زیادی را هم به‌دنبال داشته است، باید این نکته مهم ذکر شود که دقیقاً یک سال پیش در چنین روزهایی طرح اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی که به استانی-تناسبی شدن انتخابات معروف شد، در دستور کار نمایندگان قرار گرفت. آن قانون مفصل دارای جزئیات بسیار زیادی بود که بخش‌های عمده‌ای از اصلاحات مدنظر مجلس و شورای نگهبان را دربرمی‌گرفت، اما خب به‌خاطر ایراداتی که در بعضی از بندهای آن وجود داشت کلاً کنار گذاشته و بایگانی شد و از اساس نتوانست به انتخابات دوره یازدهم برسد. در قیاس با آن طرح چیزی که امروز در پارلمان درحال بررسی است بسیار نحیف، ساده و ناقص به‌نظر می‌رسد. چه‌سا اگر همان طرح یک سال پیش به‌تصویب نمایندگان و تأیید شورای نگهبان رسیده بود، می‌توانست چالش‌های بعدی را به‌نحو بهتری مدیریت کند و نگذارد کار به‌جایی برسد که در این فرصت محدود چنین طرح مناقشه‌برانگیزی وارد صحن علنی شود.

اما درباره طرح الحاق یک ماده به قانون انتخابات ریاست‌جمهوری مجلس و شوراها لازم است که در دو سطح موضوع مورد بررسی قرار گیرد؛ اول فرامتن حاکم بر این ماجرا و دوم جزئیات مربوط به متن.

فرامتنی که پررنگ‌تر از متن شد

درخصوص موضوع اول باید گفت اولین چالش‌های میان طراحان طرح یا منتقدان و اعضای شورای نگهبان و به‌صداقت سخنگوی آن درباره زمان و نحوه ورود به ماجراست. موضوعی که نمایندگان مخالف هم در روز بررسی دو فوریت در صحن علنی، از آن سخن گفتند. ماجرا این است که این دسته از افراد می‌گویند در شرایطی که اقتصاد کشور در اثر تحریم‌ها، بی‌تدبیری دولت و حالا فشار سنگین کرونا تحت‌تأثیر قرار گرفته است، عمده وقت و انرژی اعضای پارلمان باید صرف رفع مشکلات اقتصادی کشور شود و بررسی و تصویب طرح‌هایی که نیاز به زمان بیشتر، تمرکز جدی‌تر و فرصت مناسب دارد را باید به مجلس آینده سپرد. علاوه‌بر این منتقدان می‌گویند در فاصله یک‌ماه مانده به پایان مجلس دهم (از روز ورود طرح به‌صحن علنی) اساساً امکان به نتیجه رساندن آن برای مجلس دهم وجود ندارد و لذا تلاش‌ها برای تصویب و به نتیجه رساندن آن بیبوهه به‌نظر می‌رسد.

علاوه‌براین، شائبه دیگری هم در این مورد مطرح شده است؛ برخی

می‌گویند طراحان این طرح کسانی هستند که از سوی شورای نگهبان صلاحیت‌شان مورد تأیید قرار نگرفت و نتوانستند در انتخابات گذشته به‌رقابت بپردازند و حالا برای تلافی، چنین طرحی را تدوین کرده‌اند (که البته عطف به‌ماسبق شدن طرح هم مزید بر علت بود). در این مورد و از آنجایی که این موضوع جزو حاشیه‌های این طرح است ورود به آن ضروری به‌نظر نمی‌رسد.

متنی ضعیف‌تر از حد انتظار

درباره متن اما بحث بسیار مفصل است و اگر قرار باشد چالشی با طراحان وجود داشته باشد در این بخش جدی و بنیادی است.

اول ۲۲ مهرماه ۱۳۹۵ رهبرمعلم انقلاب در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی، سیاست‌های کلی انتخابات را ابلاغ کردند و قاعدتاً می‌بایست اگر نمایندگان مجلس هرگونه تغییری در قوانین موضوعه انتخابات را ضروری می‌دانند، منطبق با این سیاست‌ها اقدام کنند. مراجعه به متن سیاست‌های ابلاغی و قیاس آن با طرحی که هم‌اکنون از سوی نمایندگان مجلس ارائه شده، گویای این است که نمایندگان در مسیر این سیاست‌ها حرکت نکردند و محورها و اولویت‌های مدنظر آن را برای اقدام درنظر نگرفتند. آن مجموعه ۱۸ بنسدی اهداف متعدد و مهمی دارد ازجمله بند ۴ که به‌ماجرای شفاف‌سازی منابع و هزینه‌های انتخاباتی داوطلبان اشاره دارد

بخش‌های مهم و چالش برانگیز از متن مصوبه ۱۰ ماده‌ای کمیسیون شوراها درباره طرح اصلاح برخی قوانین انتخابات ریاست‌جمهوری، مجلس و شوراها: تبصره ۱- درصورتی که داوطلب رد صلاحیت‌شده مدعی خلاف واقع بودن گزارشات یا جعلی یا نادرست بودن مستندات موضوع این ماده باشد، می‌تواند ظرف مهلت ۵ روز پس از اعلام نتایج بررسی اعتراض توسط هیات‌های مذکور، نزد محاکم قضایی صالح علیه دستگاه، مقام و یا شخص گزارش دهنده حسب مورد شکایت نماید. درصورتی که اثبات شود گزارش مزبور خلاف واقع یا مستند، جعلی یا نادرست بوده است مرتکب به مجازات حبس یا محرومیت از حقوق اجتماعی (دو سال انفضال از خدمات دولتی و عمومی) درجه ۶ محکوم می‌شود.

تبصره ۲- محاکم قضایی موظفند خارج از حود و تا حد اکثر ظرف مهلت ۱۰ روز به شکایت رسیدگی و رای خود را صادر کنند.

تبصره ۳- هرگونه گزارش فاقد هویت گزارش دهنده بی‌اعتبار و غیرممنوع و هرگونه تصمیم‌گیری مبتنی بر چنین گزارشاتی، جرم بوده و متخلف مشمول مجازات موضوع این ماده می‌شود.

ماده ۲- ماده (۳) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

ماده ۳- نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی به‌عهده شورای نگهبان است. این نظارت استصوابی است و شامل تمام مراحل اجرایی انتخابات ازجمله تأیید و رد صلاحیت نامزدها طبق

یا بند ۱۰ که تعیین دقیق معیارها، شاخص‌ها و شرایط عمومی و اختصاصی داوطلبان را طلب می‌کند و لذا فاصله جدی میان این طرح با آن سیاست پرکردنی به‌نظر نمی‌رسد و به‌اصطلاح روح حاکم بر طرح اخیر مجلس با آن سیاست‌ها مغایر است. **دوم** برخی معتقدند طرح تدوین شده در کمیسیون شوراها در مواردی با قانون اساسی نیز در تضاد است. برای مثال تضاد ماده یک آن با اصل ۹۹ قانون اساسی که شورای نگهبان را مسئول نظارت بر انتخابات مجلس خیرگان ریاست‌جمهوری و شورای اسلامی می‌داند را عنوان می‌کنند یا می‌گویند که ماده ۴ آن باعث سست و بی‌اعتبار شدن ضوابط داوطلبی می‌شود و این ماده مغایر اصل ۶۷ قانون اساسی

مواد این قانون می‌شود. ماده ۴- بندهای ۱ الی ۶ ماده ۲۸ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل اصلاح و شماره‌بندی‌های بعدی این ماده به‌ترتیب تغییر می‌یابد: ۱- تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران ۲- ابراز وفاداری به قانون اساسی واصل ولایت فقیه ۳- اعتماد و التزام عملی به اسلام تبصره- عدم اعتقاد داوطلب به اسلام یا اقرار او و عدم التزام عملی داوطلب به اسلام با حکم قطعی دادگاه صالح مبنی بر فساد مالی یا اخلاقی وی به اثبات می‌رسد. منابع استعلام وزارت کشور و شورای نگهبان مطابق ماده ۴۸ این قانون شامل وزارت اطلاعات، دادستانی کل، سازمان ثبت‌احوال کشور و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است. ۵- نداشتن سوءشهرت در حوزه انتخاباتی تبصره- سوءشهرت داوطلب صرفاً با حکم قطعی دادگاه صالح اثبات می‌شود. ماده ۵- در ماده ۳۱ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی عبارت «عضویت دادستان و رئیس ثبت‌احوال مرکز حوزه انتخابیه و هشت نفر معتمدان» به عبارت «عضویت رئیس ثبت‌احوال مرکز حوزه انتخابیه و ۹ نفر معتمدان» اصلاح می‌شود.

رضایی کوچی، مخالف طرح اصلاح قانون انتخابات:

اصلاحیه جدید، مغایر سیاست‌های کشور و مانع سوت‌زنی و ارائه گزارش‌های مردمی است

محمدرضا رضایی کوچی، نماینده مخالف طرح دوفوریتی اصلاح قانون انتخابات و رئیس کمیسیون عمران مجلس در گفت‌وگو با «فرهیختگان» با اشاره به چرایی پرداختن به این طرح در زمان فعلی اظهار داشت: «این طرح قطعاً با توجه به شرایط فعلی کشور اهمیت نداشت، چراکه اولویت کشور امروز مساله کرونا، وضعیت نامطلوب اقتصادی و مسکن، تعطیلی‌ها بنگاه‌ها و پروژه‌های بر زمین مانده عمرانی است.»

مجلس دهم باید در ماه‌های پایانی خود

به طرح معیشت مردم می‌پرداخت

رضایی کوچی ضمن انتقاد از نوع اولویت‌گذاری مجلس برای پیگیری مسائل روز کشور، تأکید کرد: «بهتر بود نمایندگان در ماه‌های پایانی مجلس دهم مساله معیشت و اقتصاد مردم را دنبال می‌کردند تا عملکردشان بازتاب بهتری در جامعه داشته باشد.»

نماینده مردم جهرم در مجلس شورای اسلامی درباره اینکه وقتی همه کشورها به اهمیت سسوت‌زنی برای گزارش مفاسد قائل هستند، آیا این طرح باعث بازآرندگی گزارش‌های مردمی نمی‌شود، گفت: «بله همین‌طور خواهد بود و این موضوع اثرگذار است، درحالی که نظارت همگانی روی سلامت نماینده مؤثر است.»

وی با بیان اینکه بسیاری از گزارش‌هایی که درباره استعلام‌ها می‌آید کاملاً درست است و نباید آنها را محدود کرد، افزود: «باید اجازه داد مردم نیز ناظر نمایندگان باشند و نماینده باید احساس کند همه جامعه روی او نظارت دارند.»

هر گزارشی و با هر محتوایی در شورای نگهبان پذیرفته نمی‌شود

رضایی کوچی با تأکید بر اینکه همه گزارش‌های واصله از سوی شورای نگهبان آنالیز و بررسی می‌شود، یادآور شد:

«این‌طور نیست که هر گزارشی با هر محتوایی در شورای نگهبان پذیرفته شود و دستگاه‌های نظارتی و امنیتی به‌طور دقیق به این نکات توجه داشته و هر گزارشی را نمی‌پذیرند.» این نماینده مجلس طرح اصلاح قانون انتخابات که در مجلس فعلی قرار دارد را تضعیف شورای نگهبان و نهادهای امنیتی عنوان کرد و گفت: «این موضوع اعتماد‌به‌نفس آنها را کم و جایگاه آنها را تضعیف می‌کند؛ چراکه هر گزارشی که بیاید چنانچه دچار مشکل باشد از آن شکایت شده و به دادگاه می‌رود.»

مغایرت طرح اصلاح قانون انتخابات با سیاست‌های کلی

وی همچنین طرح اصلاحیه‌قانون انتخابات را مغایر با سیاست‌های کلی انتخابات برشمرد و افزود: «این طرح جایگاه نظارت استصوابی شورای نگهبان را متزلزل و ضعیف می‌کند که از این‌رو با سیاست‌های کلی همخوانی ندارد.» رضایی کوچی در پاسخ به این سوال که برخی این طرح را تسویه‌حساب سیاسی نمایندگان با شورای نگهبان می‌دانند، گفت: «به‌صلاح کشور بود که چنین طرحی در زمان فعلی در دستور بررسی قرار نمی‌گرفت و البته بعید است این طرح نیز در شورای نگهبان به تصویب برسد.»

پورمختار، موافق طرح اصلاح قانون انتخابات:

اصلاح قانون انتخابات واکنش به اقدام شورای نگهبان در رد صلاحیت نمایندگان بود

محمدعلی پورمختار، عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس شورای اسلامی و موافق طرح اصلاح قانون انتخابات در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره برخی ابهامات این طرح اظهار داشت: «طبق آنچه در قانون انتخابات آمده همه گزارش‌ها باید مستند، متنق و اثبات‌شده باشد و صرف شنیده‌ها و طومارهای تهیه‌شده برای ردصلاحیت کفایت نمی‌کند.» پورمختار با بیان اینکه حتی ممکن است دستگاه‌های چهارگانه رسمی نیز گزارش‌های اثبات‌شده را بدون ارزیابی منعکس کنند که باعث انحراف شورایی نگهبان در تصمیم‌گیری است، گفت: «این امر باعث ضربه به حیثیت شورا و کاندیداها نیز خواهد بود.» این نماینده مجلس افزود: «بنابراین آنچه مجلس در این طرح تصویب کرد این بود که حتماً باید گزارش‌ها قطعیت پیدا کرده باشد و اگر هرکدام از اشخاص یا دستگاه‌ها گزارش خلاف‌واقع بدهد، باعث تصمیم نادرست شورای نگهبان و متضرر شدن کاندیداها خواهد شد.» وی بر همین اساس یادآور شد: «این حق به کاندیداها برای شکایت داده شده است تا چنانچه گزارشی خلاف‌واقع بود به مراجع ذی‌صلاح شکایت کنند و چنانچه اثبات شود که گزارش نادرست بوده، نتیجه را به شورا اعلام و گزارش‌کننده را نیز مجازات کنند.»

جلوگیری از ارسال گزارش‌های بی‌نام و نشان در زمان انتخابات

پورمختار با تأکید بر اینکه این اقدام هیچ مفااتی با عملکرد، فعالیت و وظایف دستگاه‌های استعلام‌شونده و شورای نگهبان ندارد درعین حال گفت: «اتفاقاً طرح